

Марченко В.Б., к.ю.н., доцент,
професор кафедри підприємницького та корпоративного права,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДРСР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Запровадження правового режиму воєнного стану в Україні ставить питання щодо умов функціонування державно-правових інститутів, зокрема, судочинства та пов'язаного із ним елементу оприлюднення судових рішень через систему Єдиного державного реєстру судових рішень (ЄДРСР), – чи має він діяти у звичному режимі, чи у видозміненому, і які правові підстави для цього існують.

Вільний доступ до судового рішення є елементом гласності і відкритості судового процесу як однієї із засад організації судової влади відповідно до ст.11 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1]. Гласність судового процесу відноситься до основних засад судочинства відповідно до ст.129 Конституції України [2].

Проаналізуємо, які приписи щодо судочинства загалом та доступу до судових рішень зокрема, передбачено законодавством на випадок воєнного стану. Перше, на що слід звернути увагу – законодавство забороняє порушувати здійснення судочинства в умовах воєнного стану. Так, ст.10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [3] забороняє припинення повноважень судів. Норма ст.12⁻² Закону вказує на неможливість обмеження повноважень судів, органів та установ системи правосуддя, передбачених Конституцією України в умовах правового режиму воєнного стану. Відповідно до ст. 26 Закону забороняється скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства, а також створення надзвичайних та особливих судів. При цьому на підставі закону допускається зміна територіальної підсудності за умови неможливості здійснення правосуддя на відповідній території.

Порядок такої зміни підсудності визначений Верховною Радою України 3-го березня цього року шляхом внесення змін [4] до ст. 147 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів». Ідея внесення змін полягала в тому, щоб повноваження змінювати територіальну підсудність в умовах воєнного стану доручити Вищій раді правосуддя (ВРП) за поданням Голови Верховного Суду. Однак оскільки робота ВРП виявилась заблокованою, то як альтернативу було визначено передачу цього повноваження цілком Голові Верховного суду. Таким чином, відповідно до п.7 ст.147 вказаного закону у разі неможливості здійснення Вищою радою правосуддя такого повноваження воно здійснюється за розпорядженням Голови Верховного Суду. Відповідне рішення є також підставою для передачі усіх справ, які перебували на розгляді суду, територіальна підсудність якого змінюється.

Порядок здійснення правосуддя в умовах зміни територіальної підсудності внаслідок тимчасової окупації на відповідних територіях визначено ст.ст. 12, 12⁻¹ ЗУ «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [5]. Відповідні зміни до вказаних статей були внесені Верховною Радою України 21-го квітня 2022р. [6]. В умовах заблокованості ВРП деякі її організаційні повноваження щодо судочинства та судоустрою передано Державній судовій адміністрації (ДСА) та Голові Верховного суду, про що до ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» внесені відповідні зміни [7].

Проаналізуємо законодавство про введення воєнного стану щодо можливих обмежень, пов'язаних із доступом до судових рішень. Указ Президента «Про введення воєнного стану в Україні» [8] дійсно запроваджує певні обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, зокрема, передбачені ст.ст. 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України. Слід відзначити, що за своїм змістом ніяка із вказаних статей не стосується обмеження доступу ні до судових рішень, ні до публічної інформації взагалі.

Водночас на практиці ми спостерігаємо, що із введенням воєнного стану в Україні доступ до ЄДРСР був закритий. Як зазначається на сторінці реєстру, це

зроблено з метою "запобігання загрози життю та здоров'ю суддів та учасників судового процесу у період воєнного стану" [9]. При цьому законодавчі підстави закриття не наводяться. Сумнів викликає як реальність вказаної загрози, так і можливість таким способом зняти цю загрозу, адже переважна більшість судових рішень знаходиться у відкритому доступі в інших, недержавних базах даних, наприклад, в системі «Ліга» [10]. Таким чином, мають місце ознаки не технічної, а правової проблеми щодо обмеження доступу до судових рішень. Отже, влада України має або поновити доступ до ЄДРСР, або визначити законодавчі підстави його закриття.

Список використаних джерел:

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
2. Конституція України: від 28.06.1996, № 254к/96-ВР. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України 12.05.2015, № 389-VIII. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Про внесення зміни до частини сьомої статті 147 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо визначення територіальної підсудності судових справ: Закон України від 03.03.2022, № 2112-IX. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2112-20#Text>
5. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України: Закон України від 21.04.2022, № 2217-IX. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2217-20#Text>

7. Про внесення змін до розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо забезпечення сталого функціонування судової влади в період відсутності повноважного складу Вищої ради правосуддя: Закон України від 15.03.2022 № 2128-IX. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2128-20#Text>

8. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022, № 64/2022. Офіційний портал ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

9. Публічний доступ до держреєстру судових рішень закритий з початку війни. Finbalance – Інтернет-портал про фінанси та економіку. 11.04.2022. URL: <https://finbalance.com.ua/news/publichniy-dostup-do-derzhrestru-sudovikh-rishen-zakritiy-z-pochatku-viyni>

10. Система пошуку та аналізу судових рішень. Інформаційно-правова система ЛІГА:ЗАКОН. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/analysis>

Чернега В. М., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри підприємницького та корпоративного права,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ТА НАУКОВОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ ЩОДО КОРПОРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ

Термін «корпоративний договір» з'явився в нормативно-правовому обізі України п'ять років тому. Адже вперше його згадано в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних договорів» від 23 березня 2017 р. Відповідно до нього Закон України «Про акціонерні товариства» доповнено ст. 26-1, яка має назву «Договір між акціонерами товариства», а також Закон України «Про господарські